Eduskuntavaaliohjelma 2023

JÄRJEN ÄÄNI

Äänestä Suomeen suunnanmuutos

Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

SISÄLLYS

Johdanto – Järjen ääntä! 3

1. Sukupolvien Suomi 4
1.1. Koti kuuluu jokaiselle 4
1.2. Laadukkaat sote-palvelut hyvinvoinnin tukena 5
1.3. Koulutuksen kunnianpalautus 8

2. Yritteliäs Suomi 12
2.1. Kannustava perusturva 13
2.2. Koko maa mukana 14
2.3. Väylät kuntoon ja liikenne sujumaan 15

3. Kriisinkestävä Suomi 17
3.1. Elinvoimainen maatalous – ruokaa omasta maasta 17
3.2. Energiaa kotimaisesti ja ekologisesti 18
3.3. Sisäinen turvallisuus tarvitsee tekijänsä 19
3.4. Maahanmuuttoa vastuullisesti 19
3.5. Ympäristö ja ilmasto edellyttävät tekoja 20
3.6. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka – yhteistyötä ja vakautta 22
3.7. Euroopan unionin suuntaa selkeytettävä 22

Johdanto – Järjen ääntä!

Suomea on viime vuodet johdettu ajatuksella, että vaikeat päätökset voi jättää myöhemmäksi ja velkaa voi ottaa loputtomiin. Silti palvelut eivät ole parantuneet ja arjen menot sen kun kasvavat. Ideologisia hankkeita on ajettu perusasioiden kustannuksella. Ei mitään järkeä, sanoo moni kansalainen. Ei meidänkään mielestämme.

On järjetöntä,

jos työtä tekemällä ei tule toimeen.

- Työnteon on kannatettava aina. Verotusta on kevennettävä, liikkumisen hintaa on laskettava sekä työmarkkinoita ja sosiaaliturva uudistettava.

jos hyvinvointivaltiossa ei pääse hoitoon.

- Mitoituksista ja kriteerien kiristämisestä ei ole hyötyä, jos ei ole rahaa ja tekijöitä – siksi sote-uudistuksen valuviat on korjattava pikimmiten. Hoitoon on päästävä riittävän ajoissa.

jättää vanhukset heitteille ja säästää perheiden hyvinvoinnista.

- Vanhemmilla on oltava muitakin vaihtoehtoja kuin laittaa lapsi päiväkotiin, jossa ei ole riittävästi henkilökuntaa. On järjetöntä tinkiä lasten ja perheiden tuesta ja säästää koulutuksesta. Ikääntymistä ei pidä joutua pelkäämään.

luopua kotimaisesta ruoantuotannosta ja energiasta.

- Kotimainen ruoan- ja energiantuotanto on turvallisuuskysymys. Markkinat on saatava kuntoon ja tuottajalle kohtuullinen korvaus. Suomalaiset kodit on pidettävä lämpiminä.

luopua omistajuudesta ja kansallisesta päätösvallasta.

- Suomalaista omistajuutta on lisättävä. Tarvitaan ympäristö, jossa on kannattavaa investoida ja luoda uusia työpaikkoja.
- On järjetöntä myydä Suomi ulkomaille. Kaikki kriittinen infra on pidettävä kansallisissa käsissä, ja suomalaisesta osaamisesta pidettävä kiinni.

Nämä eduskuntavaalit ratkaisevat Suomen suunnan – periikö nouseva sukupolvi kestävällä pohjalla olevan maan. Päättäjien on kannettava vastuunsa. Sen Suomi ja äänensä vaaleissa luottavat suomalaiset ansaitsevat. Suomalaisen yhteiskunnan uudistaminen ei odota.

Nykyreseptillä ei kyetä turvaamaan suomalaista hyvinvointia ja pitämään heikoimman puolta. Yli varojen ei voi elää. Hyvinvointia ei saada aikaiseksi velkaa ja byrokratiaa lisäämällä – mitkään rahat eivät riitä, jos ennaltaehkäisyyn ja yhteisöllisyyteen ei panosteta.

Suomi tarvitsee suunnanmuutoksen järjenkäytön ja vastuullisuuden tielle. On palattava perusasioiden ja -arvojen äärelle. On kyse yrittäjyydestä ja työstä, hyvinvointipalveluista ja kasvusta, yhteisöllisyydestä ja toisistamme huolen pitämisestä.

Äänestä Suomeen suunnanmuutos – valitse järjen ääni.

1. Sukupolvien Suomi

Rakennamme yhteiskuntaa, joka tukee ylisukupolvista yhteisöllisyyttä ja toimeliaisuutta. Jokaisella on annettavaa, ja jokainen tarvitsee joskus tukea. Tahdomme huolehtia siitä, että jokainen tulotasosta riippumatta saa tarvitsemansa palvelut elämän eri vaiheissa. Yhteisillä verovaroilla huolehdimme sivistyksestä ja koulutuksesta, joka on yhteiskunnan kivijalka ja hyvän tulevaisuuden lähtökohta. Päätöksiä tehtäessä ohjenuoramme on ihmisten hyvinvointi ja sujuva arki.

1.1. Koti kuuluu jokaiselle

Perheiden hyvinvointi luo pohjan koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Perhe ja ystävät, läheiset ihmiset ympärillämme tuovat elämäämme turvaa ja merkityksellisyyttä. Lapsen suhde vanhempiinsa on elintärkeä ja vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Siksi vanhemmuutta ja koko perheen hyvinvointia on tuettava.

Hyvä perhepolitiikka on enemmän kuin lakisääteisten palveluiden tarjoamista. Se on panostamista työllisyyteen ja koulutukseen sekä perheiden valinnanvapauden ja yhteisöllisyyden edellytysten lisäämistä. Panostaminen lapsiin ja perheisiin on investointi tulevaisuuteen.

Tarvitsemme lapsimyönteistä ilmapiiriä ja pitkäjänteistä perheitä tukevaa politiikkaa. Suomessa syntyy yhä vähemmän lapsia, siksikin lapsiin ja perheisiin panostaminen on entistä tärkeämpää. Lapsiperheiden asemaa ja valinnanvapautta vahvistavilla ratkaisuilla voidaan lisätä perheiden uskoa omaan selviytymiseen ja mahdollistaa lapsihaaveiden toteuttaminen.

On järjetöntä laiminlyödä lasten ja perheiden hyvinvointi.

Lapsiperheiden on saatava arkeen tukea matalalla kynnyksellä lähipalveluina. Lapsiperheiden kotipalvelujen saatavuutta voidaan parantaa esimerkiksi palveluseteleillä. Neuvoloiden ja perhekeskusten resursseja monipuoliseen ja yksilölliseen tukeen on tarpeen lisätä vanhemmuuden ja perhe-elämän erilaisissa haasteissa. Tärkeää on, että perheet voivat muodostaa hyvän ja kestävän asiakassuhteen neuvolaan.

Perheiden toimeentuloa on parannettava. Liikkumisen, asumisen ja ruoan kustannusten nousu haastaa monien perheiden talouden. Sosiaaliturvauudistuksella on tavoiteltava lapsiperheköyhyyden ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyä. Kristillisdemokraatit ehdottavat lapsilisän sitomista indeksiin ja tasokorotusta, joka toisi välitöntä apua perheiden arkeen. Verotuksessa tulee ottaa käyttöön lapsivähennys. Opintotuen huoltajakorotus on muutettava lapsikohtaiseksi.

Työelämässä tarvitaan joustoja, jotka mahdollistavat työn ja perheen yhteensovittamisen. Lastenhoidosta päättää perhe ja yhteiskunnan on tuettava tasaveroisemmin erilaisia hoitoratkaisuja. Perheiden valinnanmahdollisuuksia on lisättävä kehittämällä kotihoidontuen joustavuutta ja ottamalla käyttöön ansiosidonnaisten vanhempainpäivärahojen jälkeen lapsikohtainen hoitoraha/palveluseteli, jota voi käyttää perheen valitsemaan hoitopalveluun. Perhe-etuuksia on kehitettävä kohti vakuutuspohjaista järjestelmää, johon yhteiskunta ja työmarkkinat osallistuvat, jotta kustannukset eivät jää valtaosin äidin työnantajalle.

On järjetöntä olettaa, etteivät perheet osaisi itse päättää omaan elämäntilanteeseen parasta ratkaisua lasten hoidolle.

Tuen tarpeessa olevien lasten ja nuorten on saatava nopeasti apua. Huonosti voivien lasten ja nuorten joukko voi yhä huonommin, ja koronapandemia on pahentanut tilannetta entisestään. Lapsen oikeuksien toteutumista on edistettävä johdonmukaisesti, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa on parannettava. Paras tapa varmistaa lapsen hyvä arki on tukea perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Lapsiperheiden on saatava apua matalalla kynnyksellä ja varhaisella puuttumisella. Lastensuojelun asiakkaiden ja lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut, eikä voimakkaasti kasvaneeseen palvelutarpeeseen kyetä riittävästi vastaamaan. Tarvitaan enemmän ennaltaehkäisevää tukea ja apua oikea-aikaisena matalan kynnyksen peruspalveluna. Jo ensimmäiseen avunpyyntöön pitää pystyä vastaamaan viiveettä. Tarjolla on oltava monipuolisesti tukea: kotipalvelua, perhetyötä, vanhemmuuden tukea lapsen ja nuoren eri kasvuvaiheissa, tukea eroperheille, tukiperheitä ja -henkilöitä.

Vaikutukset lapsiin on huomioitava kaikessa päätöksenteossa. Lasten tarpeet tulevat paremmin esiin, kun valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien päätöksenteossa otetaan käyttöön lapsivaikutusten arviointi kaikessa lapsia koskevassa

päätöksenteossa ja siirrytään lapsibudjetointiin. Ylisukupolviseen huono-osaisuuteen on puututtava. Lapsiperheiden erityistarpeet on huomioitava asuntopolitiikassa ja ympäristösuunnittelussa.

Yksinelävät on otettava huomioon julkisten palveluiden suunnittelussa. Yksinasuvat ovat usein muita heikommassa taloudellisessa asemassa: heillä asumiskustannukset ovat keskimäärin henkeä kohden perheellisiä korkeammat, ja lisäksi yksinasuvien työllisyysaste on selkeästi alhaisempi.

Toimenpiteet:

- Lisätään joustoja työn ja perheen yhteensovittamiseksi mm. työaikapankeilla.
- Lisätään perheiden valinnanmahdollisuuksia kehittämällä kotihoidon tukea ja tukemalla eri hoitomuotoja tasapuolisesti.
- Tehdään lastensuojelulain kokonaisuudistus ja varmistetaan lapsistrategiatyön jatko.
- Vahvistetaan lapsiperheiden kotipalveluiden saatavuutta.
- Kehitetään neuvolatoimintaa perhekeskusmallilla.
- Korotetaan lapsilisää ja otetaan käyttöön ansiotuloverotuksen lapsivähennys.
- Tuetaan lapsiperheitä maksamalla jokaisesta syntyneestä vauvasta 1000 euron vaunuraha ensihankintoihin.
- Nostetaan opiskelijaperheiden opintotuen vuositulorajoja.
- Uudistetaan vanhemmuuden kustannusten jako tasapuoliseksi työnantajille vakuutuspohjalta, johon yhteiskunta ja työmarkkinat osallistuvat, jotta kustannukset eivät valtaosin jää äidin työnantajalle.
- Vahvistetaan lasten ja nuorten koulupäivän jälkeen tapahtuvaa harrastustoimintaa eli ns. harrastamisen Suomen mallia.
- Nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat kootaan ja johdetaan vastuuministeriöstä ja huolehditaan nuorten riittävästä tuesta opintojen kautta työelämään eli ns. tulevaisuustakuun toteutumisesta.
- Luodaan joustoja eroperheiden etuuksiin.

1.2. Laadukkaat sote-palvelut hyvinvoinnin tukena

Terveydenhuolto on ajautunut entistä pahempaan kriisiin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kokonaisuudistuksessa rahoitusta ei hoidettu kuntoon ja uudistus toteutettiin hallinto edellä. Korjattavaa on paljon. Seuraavan hallituksen on paikattava sote-uudistuksen valuvikoja niin, että kaikki saavat tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja ajoissa, työntekijät ovat motivoituneita ja heillä on hyvä olla työssään.

KD on julkaissut oman esityksensä sote-järjestelmän ja hyvinvointialueiden rahoitusmallin ongelmien korjaamiseksi.

Kristillisdemokraattien lääkkeet terveempään Suomeen ovat peruspalveluihin panostaminen, ennaltaehkäisy ja terveyden edistäminen, nopea hoitoon pääsy ja riittävät henkilöstöresurssit. Hoitoa on saatava yhden luukun periaatteella niin, että asiakkaan tilannetta katsotaan kokonaisuutena. Potilastietojärjestelmien kehittäminen tukee näitä tavoitteita.

Hoitojonojen purkamiseksi ja tuleviin hoitotarpeisiin vastaamiseksi julkinen sektori tarvitsee rinnalleen toimivia yksityisen ja kolmannen sektorin palveluita. Yksityisen hoidon kela-korvausjärjestelmän kautta parannetaan sote-palveluiden saatavuutta ja lyhennetään hoitojonoja; siksi järjestelmä on säilytettävä ja kehitettävä muun muassa maksukattoja yhdistämällä. Nykyiset erilliset maksukatot lääkkeille, asiakasmaksuille ja matkoille ovat paljon sairastaville kuormittavia ja byrokraattisia.

On järjetöntä olla hyödyntämättä yksityisen sektorin voimavaroja hoitojonojen purkamisessa.

Hoitosuhteissa on lisättävä jatkuvuutta ja pysyvyyttä, jotka tutkitusti parantavat hoidon laatua, pienentävät terveydenhuollon palvelutarvetta ja -kustannuksia sekä lisäävät potilastyytyväisyyttä. Omalääkäri tai omahoitajajärjestelmästä hyötyvät eniten ne, jotka tarvitsevat paljon sote-palveluita. Terveydenhoitoon väistämättä kuuluva priorisointi on tehtävä läpinäkyväksi. Priorisointi lähtökohtaisesti ei tarkoita hoidotta jättämistä, vaan tarkoituksenmukaisten ja vaikuttavien hoitokeinojen valintaa. Tilanteet, joissa hoitosuosituksia yritetään täyttää riittämättömillä resursseilla, kuormittavat työntekijöitä kohtuuttomasti.

Sosiaali- ja terveysalan työntekijäpulaan on vastattava riittävillä resursseilla ja hyvällä johtamisella. Ala kärsii työn kroonisesta kuormittavuudesta. Lyhyen aikavälin ratkaisuna tarvitaan veroporkkanoita eläkkeellä oleville hoitajille sekä riittävä määrä tukityöntekijöitä, jotta hoitajat voivat keskittyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Tarvitaan myös lisää koulutuspaikkoja.

On järjetöntä, että terveydenhoidon henkilökunta uuvutetaan työtaakan alle.

Yleistyneet mielenterveysongelmat edellyttävät varhaisen ja matalan kynnyksen avun lisäämistä. Terapiatakuu on toteutettava kaikkia ikäryhmiä koskevana. Pääsyä erilaisiin lyhytterapioihin, koulukuraattorin ja -psykologin vastaanotoille ja muihin psykoterapiaa kevyempiin mielenterveyspalveluihin on helpotettava. Psykoterapiakoulutus on säädettävä maksuttomaksi.

KD ei kannata huumeiden käytön dekriminalisointia. Suhtaudumme kriittisesti huumeiden käyttöhuoneisiin. Tärkeintä on ennaltaehkäistä huumeiden käyttöä ja varmistaa, että päihderiippuvaiset pääsevät nopeasti hoitoon. Tuloksekkaalla päihdehoidolla saavutetaan paitsi ongelmista kärsivien ja heidän läheistensä elämänlaadun paraneminen, myös merkittäviä yhteiskunnallisia säästöjä ja helpotusta sote-palvelujen resurssipulaan. Mielenterveyspalveluiden ja päihdehoidon yhteistyötä on tarpeen tiivistää entisestään.

Omaishoito on usein inhimillisin vaihtoehto hoidettavalle, mutta myös laitoshoitoa kustannustehokkaampaa. Omaishoidon tuki on säädettävä verovapaaksi, tuen kriteerit yhtenäistettävä valtakunnallisesti ja tuen tasoa nostettava. Omaishoitajien jaksamista on tuettava vapaapäivillä, maksuttomilla terveystarkastuksilla, paikallisesti soveltuvilla maksuttomilla palveluilla ja yksilöllisellä tuella. On helpotettava työnteon yhdistämistä omaishoitoon.

On järjetöntä leikata omaishoidon tuesta ja tukipalveluista.

Monet eläkeläiset ovat hyväkuntoisia ja toimeliaita. He harrastavat ja ovat vastuunkantajia erilaisissa luottamustehtävissä. Heistä osa haluaa edelleen olla mukana työelämässä omien voimavarojensa puitteissa. Monet toimivat aktiivisina isovanhempina lastenlastensa hoivan ja kasvatuksen tukena ollen tärkeä turvaverkko lapsiperhearkea eläville.

Oikeus hyvään vanhuuteen on turvattava jokaiselle ikäihmiselle koko Suomessa. Vanhustenhoidon riittävä hoitajamäärä ja hyvä hoidon laatu on kyettävä takaamaan. Kristillisdemokraateille on tärkeää, että jokaisen hoidettavan vanhuksen kohdalla toteutuu neljän takuun malli: ulkoilutakuu, ruokailutakuu, hygieniatakuu ja yhteisötakuu. Lähipalvelut ovat erityisen tärkeitä ikäihmisille. Heille on myös arvokasta, jos asuminen ja hoiva toteutuu lähellä omaisia.

On järjetöntä, jos hyvinvointivaltiossa pitää pelätä ikääntymistä.

Saattohoitoa on kehitettävä jatkuvasti, jotta jokainen voi viimeisinä päivinään saada parhaan hoivan ja kivunlievityksen. Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laatusuositus on otettava käyttöön kaikissa niissä yksiköissä, joissa on kuolevia potilaita. Kotisaattohoidon käytänteitä on yhdenmukaistettava ja potilaalla pitää aina tarpeen vaatiessa olla mahdollisuus siirtyä sopivaan hoitopaikkaan.

Vammaisten henkilöiden on saatava arkeensa riittävä tuki ja voitava mahdollisuuksiensa mukaan vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin. Aktiivisuutta ja itsenäisyyttä tukevat palvelut parantavat vammaisten henkilöiden työllistymismahdollisuuksia. On tärkeää huolehtia riittävästä asiakasohjauksesta ja palvelujen laadukkaasta toteutumisesta. Vammaisten henkilöiden tarvitsemien välttämättömien palveluiden hankinnoista pitää päättää yksilön tarpeiden mukaan räätälöidysti.

Vaikka digitalisaatio tarjoaa monia mahdollisuuksia palvelujen kehittämiseen, eivät digitaidot ja -välineet saa olla palveluihin pääsyn edellytys. Kansalaisen on pystyttävä asioimaan myös perinteisesti puhelimella, paperilla tai paikan päällä. Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus on turvattava myös digittömille. Vaihtoehtoisten asiointikanavien kehittäminen on myös osa huoltovarmuutta ja varautumista poikkeusoloihin.

Toimenpiteet:

- Korjataan sote-uudistuksen valuviat ja hyvinvointialueiden rahoitusmallin ongelmat, mm. väestön määrään, kunnilta siirtyviin kustannuksiin ja investointeihin sekä hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen liittyvien mallien osalta. Taloudelliset kannusteet sairauksien ennaltaehkäisyyn ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ovat edellytys sote-uudistuksen tavoitteiden onnistumiselle.
- Lisätään ja tehostetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusta mm. huolehtimalla palkkaharmonisaation, tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksesta.
- Hyödynnetään yritysten ja järjestöjen osaamista ja lisätään sote-palveluiden valinnanvapautta palvelu-/asiakassetelijärjestelmän ja henkilökohtaisten budjettien avulla mm. vammaispalveluissa.
- Kela-korvausjärjestelmää pitää kehittää mm. maksukattoja yhdistämällä ja jaksottamalla omavastuuosuuksia, ei lakkauttamalla korvauksia.
- Pilotoidaan Kelan kuntoutuksessa siirtyminen kilpailutuksista rekisteröitymismalliin, ja laajennetaan kotitalousvähennystä kotona annettavaan kuntoutukseen.
- Huolehditaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmien tietoturvasta ja kyberturvallisuudesta.
- Otetaan kansalliset laaturekisterit käyttöön ja laajennetaan ennaltaehkäiseviä seulontoja.
- Lisätään sote-alan opiskelupaikkoja.
- Laaditaan realistinen suunnitelma hoitajamitoituksen toteuttamiseksi.
- Toteutetaan kaikkia ikäluokkia koskeva terapiatakuu.
- Lisätään lyhytterapian ja muiden matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen saatavuutta.
- Säädetään psykoterapeuttikoulutus maksuttomaksi.
- Parannetaan ennaltaehkäisevää päihdetyötä sekä päihderiippuvaisten hoitoon pääsyä.
- Päivitetään maamme huumestrategiaa ottaen huomioon huumeiden ja ns. sekakäytön voimakas lisääntyminen etenkin nuorten keskuudessa.
- Tarjotaan ikäihmisille omia neuvolapalveluja ja kehitetään etsivää vanhustyötä.
- Asiakasmaksulailla on huolehdittava hyvinvointialueiden palveluiden hintakattojen kohtuullisuudesta pienituloisten ikäihmisten palveluiden varmistamiseksi.
- Pilotoidaan kokeilu asunto-osuuskuntamallista, joka sopisi erityisesti ikäihmisille ja muille ryhmille, joilla on palveluihin ja yhteisöllisyyteen liittyviä tarpeita, ja jotka epätodennäköisesti tulevat asunnon omistajiksi. Lisätään myös perhehoitoa ja muita yhteisöllisiä asumismuotoja.
- Huolehditaan ikäihmisten palvelukyydeistä ja parannetaan kela-kyytijärjestelmää.
- Yhtenäistetään omaishoitajien palkkiot ja niiden kriteerit koko maassa. Korotetaan omaishoidon tukea ja tehdään siitä verovapaa etuus.
- Lisätään omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä. Helpotetaan omaishoidon yhdistämistä työelämään esimerkiksi luomalla kannuste osa-aikatyöhön. Selvitetään omaishoitovapaan palkallisuus.
- Otetaan vanhushoivassa käyttöön neljän takuun malli: ulkoilutakuu, ruokailutakuu, hygieniatakuu ja yhteisötakuu.
- Otetaan käyttöön palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laatusuositus kaikissa saattohoitoa tarjoavissa yksiköissä.
- Lisätään hoitosuhteiden pysyvyyttä edistämällä muun muassa omalääkäri/omahoitajamallin toteutumista erityisesti pitkäaikaissairaiden ja monisairaiden sekä paljon sosiaalitoimen palvelua tarvitsevien kohdalla.
- Siirretään vastuu digiopastuksen koordinaatiosta kunnille. Luodaan vaihtoehtoinen ei-digitaalinen asiointikanava, joka liitetään osaksi valtakunnallista kriisitilanteihin varautumista.
- Varmistetaan sote-tietojärjestelmien yhteensopivuus luomalla kansalliset tietostandardit eli rajapintakuvaukset.
- Tehdään tarvittavat korjaukset vammaispalvelulakiin ja viedään uudistus maaliin.
- Varmistetaan kattava ja ammattitaitoinen apteekkiverkko koko maassa.

1.3. Koulutuksen kunnianpalautus

Ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla, he myös tuntevat lapsensa parhaiten. Perheiden tilanteet ovat yksilöllisiä. Kristillisdemokraatit luottavat siihen, että perheet osaavat parhaiten päättää, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen päiväkodissa, perhepäivähoidossa vai viettääkö hän ensimmäisiä vuosiaan kotona vanhemman tai vaikkapa isovanhemman kanssa. Yhteiskunnan näkökulmasta lasten kotihoito on edullinen vaihtoehto, eikä sitä pidä hankaloittaa. Erilaisia vaihtoehtoja tarvitaan. Maahanmuuttajataustaisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on tärkeää kotouttamisen näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen laatua parannetaan parhaiten lisäämällä henkilöresursseja. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on pienennettävä. Tälläkään hetkellä kaikissa päiväkodeissa lain edellyttämät lasten ja kasvattajien määrää koskevat suhdeluvut eivät toteudu. Tarvitaan lisää koulutettua työvoimaa ja parempia työoloja, jotta alan veto- ja pitovoima voidaan säilyttää. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on otettava käyttöön laatukriteerit.

On järjetöntä laittaa lapset päiväkoteihin, joissa ei ole riittävästi henkilökuntaa.

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lapsen tuentarve voidaan tunnistaa varhain, mikä parantaa lapsen mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa tukea ajoissa. Maksuton, vapaaehtoinen esiopetus 5-vuotiaille tarjoaisi tarpeellista tukea kouluvalmiuksien parantamiseen sitä tarvitseville.

Jatkuvien hankekierrosten sijaan koulutuksen perusrahoitus on laitettava kuntoon pitkäjänteisesti yli hallituskausien. Riittävä perusrahoitus mahdollistaa erilaisille oppilaille hyvän oppimispolun ja tarvittavan tuen. Sen avulla varmistetaan riittävät työntekijäresurssit suhteessa työmäärään. Rahoitusta on kohdennettava ryhmäkokojen pienentämiseen ja yhteisopettajuuden lisäämiseen. Suomi on kansainvälisesti katsoen verrokkimaitaan jäljessä koulutuksen rahoituksessa.

Pätevien opettajien ja erityisopettajien saatavuus on varmistettava. Yhä useampi opettaja harkitsee alanvaihtoa, koska työstä on tullut liian kuormittavaa. Pätevät opettajat ovat tärkeä osa suomalaisen koulutuksen menestystarinaa ja voimavara, jota meillä ei yhteiskuntana ole varaa menettää. Opettajien pako alalta on estettävä panostamalla työoloihin, huolehtimalla resursseista ja karsimalla tarpeettomat velvoitteet. Opettajan työn autonomiasta on pidettävä kiinni. Opettajarekisterin avulla voidaan varmistaa opetuksen laatua ja vahvistaa pedagogisen pätevyyden merkitystä opetusalalla.

Opetusryhmien koot on pidettävä kohtuullisina, jotta lasten oppiminen ja kehitys eivät häiriinny. Ryhmän koko ja oppilaiden erilaiset tuen tarpeet vaikuttavat suoraan opettajien työmäärään ja siten opetuksen laatuun.

Jokaisen oppilaan on saatava oppimiseen tarvitsemansa tuki. Perusopetuksen oppilaista lähes neljännes sai tehostettua tai erityistä tukea vuonna 2021, ja tuen tarve kasvaa. Mitä aiemmin lapsi saa tukea oppimisen pulmiin tai neuropsykiatrisiin ja käyttäytymisen haasteisiin, sitä vaikuttavampaa tuki on. Inkluusion ajatus ei voi toteutua ilman riittävän pieniä ryhmiä ja oppilaiden tarpeita vastaavaa tukea. Inkluusion pitää olla lapsilähtöistä, se ei saa olla säästökeino. Tuen resursseja on vahvistettava varhaisista vuosista lähtien. Myös erityisluokkia tarvitaan edelleen.

Oppimisen eriarvoistuminen on pysäytettävä. Vaikka Suomi pärjää edelleen kansainvälisissä oppimisvertailuissa, ovat oppimiserot eri ryhmien välillä kasvaneet huolestuttavasti. Osa lapsista valmistuu peruskoulusta yhä heikommin tiedoin ja taidoin. Esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistulokset osoittavat, että tuen tarvetta on myös toisen polven maahanmuuttajilla.

Katsomusaineiden opetuksen mallin pohjana on säilytettävä positiivinen uskonnonvapaus. Globalisoituvassa maailmassa uskontolukutaito ja katsomuksellinen sivistys on yhä tärkeämpää. On tarpeen lisätä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta kaikilla asteilla.

Koulukuraattorille ja koulupsykologille on päästävä nopeasti. Kun mielessä on pulma, ei lapsi tai nuori voi odottaa viikkoja päästäkseen keskustelemaan asiasta. Oppilashuollon ammattilaisia tarvitaan kouluille enemmän. Hyvinvoinnin tukemisessa ja pahoinvoinnin signaalien tunnistamisessa tärkeä rooli on myös muilla kouluyhteisössä tai sen liepeillä työskentelevillä aikuisilla, kuten valmentajilla, järjestöjen ja seurakuntien työntekijöillä ja vapaaehtoisilla.

Yksityiset koulut saatettava taloudellisesti yhdenvertaiseen asemaan kunnallisten koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjälle maksettava kotikuntakorvaus yksityisille kouluille on nostettava nykyisestä vain 94 prosenttista täyteen sataan. Samoin investointien arvonlisäverokohtelu on korjattava yksityiskoulujen osalta tasa-arvoiseksi.

Oppivelvollisuuden pidentäminen ei ole ratkaissut toisen asteen koulutuksen ongelmia. On varmistettava, että jokainen nuori pysyy mukana. Toisen asteen koulutuksen rahoitusta on vahvistettava. Ammatillisen koulutuksen osaamisperustaisuudesta on pidettävä kiinni. Opiskelijoille on taattava ammattitaidon oppimisen kannalta riittävä määrä lähiopetusta. Yksilöllisesti räätälöityä tukea tarvitaan mahdollisimman varhain.

Lukiokoulutuksen alueellinen saavutettavuus ja laatu on turvattava. Myös lukiossa erilaisten oppijoiden tarpeet on huomioitava ja tarjottava riittävä tuki. Digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia on hyödynnettävä opiskelijalähtöisesti – ei opiskelijoiden hyvinvoinnin tai oppimisen kustannuksella.

Vapaan sivistystyön roolia on vahvistettava entisestään matalan kynnyksen oppilaitosmuotona. Sen kautta pystytään nopeastikin vastaamaan yhteiskunnan muuttuviin koulutustarpeisiin. Opistojen rooli myös syrjäytymisen ehkäisyssä on merkittävä. Onkin tärkeää, että opiskelumahdollisuuksia on tarjolla eri puolilla maata, eikä opiskelu jää kiinni opiskelijan varallisuudesta. Opistoissa saadun koulutuksen osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on vahvistettava osana koulutusjärjestelmää.

Korkeakoulutusta on kehitettävä yhdessä työmarkkinoiden ja elinkeinoelämän kanssa. Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on edellytykset tuoda Suomeen monenlaista kasvua, mutta se edellyttää, että niin perustutkimuksen kuin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tarpeet tunnistetaan. Yhteistyötä ja koulutustarjonnan koordinointia on vahvistettava sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeakoulukenttä on Suomen etu. Siksi opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta on tuettava ja pyrittävä myös avaamaan muualta tuleville opiskelijoille ovia suomalaiseen työelämään.

Oppiminen avaa uusia mahdollisuuksia muuttuvassa maailmassa ja työelämässä. Elinikäistä oppimista on tuettava joustavilla koulutusmahdollisuuksilla.

Toimenpiteet:

- Lisätään varhaiskasvatuksen henkilöstöresursseja ja varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmääriä yliopistoissa.
- Panostetaan koulutuksen perusrahoitukseen hankehumpan sijaan.
- Varmistetaan oppimisen tuen riittävät resurssit.
- Turvataan riittävän pienet ryhmäkoot niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessa.
- Kehitetään opetusalan johtamista.
- Otetaan käyttöön opettajarekisteri.
- Säädetään yksityisten koulujen kotikuntakorvaus samalle tasolle muiden opetuksen järjestäjien kanssa.
- Kehitetään ja lisätään oppisopimuskoulutusta yhteistyössä yritysten kanssa ja helpotetaan työllistymistä kehittämällä ns. kisälli-TES-mallia, jossa palkka nousee opintojen edistymisen myötä.
- Korjataan lukiokoulutuksen rahoitusta takaamaan alueellinen saavutettavuus ja laatu.
- Vahvistetaan vapaan sivistystyön roolia koulutuskentän täydentäjänä.
- Kehitetään korkeakoulutusta nykyisen duaalimallin pohjalta.
- Edistetään kansainvälisyyttä lisäämällä englanninkielisiä tutkinnonanto-oikeuksia ja koulutusohjelmia
- Otetaan käyttöön koulutussetelit elinikäisen oppimisen varmistamiseksi.

1.4. Kulttuuri ja liikunta kuuluvat kaikille

Kristillisdemokraattien tavoite on, että kulttuuri ja liikunta ovat osa yhä useamman arkipäivää, ja niiden merkitys terveyden edistäjänä, yhteisöllisyyden luojana ja oppimisen välineenä tunnistetaan ja hyödynnetään entistä paremmin. Jokaisella on oikeus kulttuuriin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön tekijänä ja kokijana. Kulttuuri luo kasvua – niin taloudellista kuin henkistäkin. Luovat alat voivat olla Suomen kasvun veturi.

Suomalainen kirjastojärjestelmä on menestystarina, joka tukee sekä lukutaidon kehittymistä että sivistyksellistä tasa-arvoa. Kirjastot mahdollistavat monenlaista yhteisöllisyyttä. Yhä useammin niistä lainata voi muutakin kuin kirjoja. Maahanmuuttajien kotoutumista kirjasto palvelee matalan kynnyksen paikkana, jossa voi tutustua kieleen ja kulttuuriin. Järjestelmää on päivitettävä vastaamaan tarpeita etenkin e-lainauspalvelujen ja -korvauksien osalta.

Tavoittelemme yhteiskuntaa, joka mahdollistaa ja kannustaa niin arkiliikuntaan kuin hiomaan urheilusuorituksiaan kansainväliselle huipputasolle asti. Edellytyksiä liikunnalle ja urheilulle on tarpeen vahvistaa ja monipuolistaa. Urheiluseuratoimintaan osallistuu peräti 1,8 miljoonaa suomalaista. Liikunnan valtionrahoitus on ollut noin 160 miljoonaa euroa vuodessa.

KD:n esittämä sosiaaliturvauudistus on vastaus myös monien kulttuurialan freelancereiden ja itsensä työllistäjien kokemaan sosiaaliturvaloukkuun.

Toimenpiteet:

- Kulttuurin, liikunnan ja järjestötoiminnan budjettirahoituksen taso on varmistettava, kun kytkös rahapelituottoihin puretaan.
- Pidetään kiinni lasten ja nuorten taiteen ja musiikin perusopetuksen resursseista.
- Kehitetään kulttuurilähete- ja liikuntareseptimalleja ja laajennetaan ne koko maahan.
- Edistetään harrastustakuun toteutumista. Hyödynnetään kouluja entistä paremmin koulupäivän jälkeisinä harrastuspaikkoina ja varmistetaan jokaiselle lapselle mielekäs ja maksuton liikuntaharrastus.
- Vahvistetaan liikunnan ja urheilun rahoitusta ja rakenteita.
- Kehitetään arkiliikuntaa varmistamalla hyvät edellytykset kävelylle, pyöräilylle ja ulkoilulle kaiken ikäisille ja kuntoisille, myös erityisryhmille.
- Madalletaan kaikkien arvonlisäveron piirissä olevien liikuntapalveluiden arvonlisävero alempaan verokantaan (10 %).
- Selvitetään lahjoitusvähennyksen ja verokannustumien käyttöä liikunnan ja kulttuurin edistämiseen ja tukemiseen.
- Edistetään huippu-urheilua tukemalla urheilijoita, valmentajia ja asiantuntijoita sekä urheiluakatemioita ja valmennuskeskuksia.

2. Yritteliäs Suomi

Talous on elämän ja hyvinvoinnin mahdollistaja, väline. Kristillisdemokraattinen ajattelu taloudesta ei tarkastele yhteiskuntaa ensisijaisesti eurojen näkökulmasta, vaan inhimillisen hyvinvoinnin ja taloudellisten suhteiden näkökulmasta. Talouden tärkein tuotannontekijä on hyvinvoiva ihminen.

Koko talousjärjestelmä perustuu suhteisiin ja luottamukseen. Vastuu elämästä ja yhteisön hyvinvoinnista kuuluu meille kaikille. Kuitenkin myös talouden rakenteilla on suuri merkitys hyvinvoinnille. Mitä terveempiä yhteiskunnan suhteet ovat ja mitä enemmän luottamusta ja vastuullisuutta on, sitä paremmin myös talous toimii. Ihmissuhteiden ongelmat heijastuvat pahoinvointina, jolloin voimavarat, taloudellinen toimeliaisuus ja luovuus heikkenevät. Ilman perheitä, paikallisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa yksilöt jäävät helposti joko julkisen sektorin tai suuryritysten armoille. Ilman toimivia perhesuhteita lasten hyvinvointi heikkenee. Ilman luonnon arvostusta tuhoamme elämän edellytyksiä.

Globaali talous- ja rahajärjestelmä on vaikeasti ennakoitavassa murroksessa. Maailmantalouden megatrendeihin Suomi pystyy vaikuttamaan hyvin rajallisesti. On valmistauduttava sopeutumaan heikon talouskasvun, nousevien hintojen, kasvavan työttömyyden ja heikkenevän julkisen talouden olosuhteisiin. Niukat ajat aiheuttavat monelle painetta ja koettelevat kansalaisten keskinäistä yhtenäisyyttä ja solidaarisuutta. Taloudelliset epätasapainot repivät myös Euroopan unionia.

Toimet velkaantumisen ja kestävyysvajeen taittamiseksi on aloitettava välittömästi. Kristillisdemokraatit korostavat kohtuullisuutta, säästäväisyyttä ja ahkeruutta. Julkisellakin velalla on väliä. Julkisen talouden tasapaino vaatii vähintään 80 prosentin työllisyyttä ja 2 prosentin kasvua. Julkisen sektorin taakkaa lisää ikääntymisen tuoma sosiaali- ja terveydenhuollon menojen väistämätön kasvu, velan korkomenojen nousu, valtion monet takausvastuut sekä yhä uudet EU-tulonsiirrot. Seuraavien hallitusten suurena haasteena on ratkaista kestävyysvajeen ongelmat.

On järjetöntä elää yli varojen ja antaa julkisen talouden rapautua.

Suomen on pysyttävä houkuttelevana paikkana elää, asua, investoida ja kasvattaa uutta sukupolvea. Esimerkiksi energiateknologian saralla Suomella on iso potentiaali. Valitettavasti kotimaahan investoidaan vähän ja valmistava teollisuus hiipuu. Myös työvoimapula rajoittaa kasvua. Väestörakenne heikentää taloutta ja vaikeuttaa hyvinvointivaltion toimintaa. Tarvitsemme väistämättä lisää työvoimaa myös ulkomailta. Työurat pidentyvät etenkin loppupäästä.

Kannustamme kotimaiseen omistajuuteen. Valtion omistajaohjaukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Talouden näivettyminen ja velkaantuminen johtaa suomalaisomistuksen karkaamiseen ulkomaille. On tärkeää pitää yritys- ja pääomaverotus kilpailukykyisenä. Kannatamme listaamattomien yritysten osinkovähennyksen säilyttämistä. KD on edistänyt kotimaista omistajuutta mm. ajamalla sijoitussäästötiliä Suomeen. Perintö- ja lahjaveroa on kohtuullistettava pitkäjänteisesti.

On järjetöntä myydä Suomi ulkomaille.

Työn verotus on Suomessa korkeaa. Verotuksen painopistettä on vähitellen siirrettävä työn verotuksesta haittojen verotukseen. Tuloveron kevennykset on kohdistettava pieni- ja keskituloisiin.

Yrittämisen edellytyksiä voidaan parantaa kannustamalla yhteisyrittäjyyteen, helpottamalla ensimmäisen ulkopuolisen työntekijän palkkaamisen ehtoja, lisäämällä panoksia yrittäjien neuvontaan ja uudistamalla yrittäjien eläketurvaa.

On järjetöntä tukahduttaa taloudellinen toimeliaisuus ja kilpailukyky liian korkealla verotuksella.

Kannatamme paikallisen sopimisen edellytysten helpottamista. Uutta kasvua ja uusia työpaikkoja syntyy etenkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Suurin kynnys työnantajalla liittyy ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

Sosiaali- ja eläketurvaa on uudistettava vastaamaan työelämän murrokseen. Etätyöt, vuokratyö, työelämän pirstaleisuus ja alustatalouden kaltaiset ilmiöt ovat tulleet jäädäkseen. Työelämään tarvitaan joustoja niille, joiden elämäntilanne sitä vaatii, kuten lapsiperheiden vanhemmille, omaishoitajille ja osatyökykyisille / täsmätyökykyisille. Tästä huolimatta pysyvät kokoaikaiset työsuhteet ovat useimmille paras vaihtoehto.

Jokaisella pitää olla mahdollisuus tehdä työtä omien voimavarojensa mukaan. Osatyökykyisille ja eläkeikää lähestyville on tarjottava joustavammin osa-aikaisia työsopimuksia, räätälöityjä työtehtäviä sekä mahdollisuuksia uuden ammatin opiskeluun. Eläkeläisissä on valtava työvoimapotentiaali ja moni heistä haluaa tehdä töitä, mutta kannusteet ovat heikot. Eläkeläisten työntekoa voidaan joustavasti helpottaa keventämällä työn verotusta.

Työelämä ei saa sairastuttaa. Työhyvinvointiin ja työelämässä jaksamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Yhteiset rytmit, kuten viikkorytmi ja juhlapyhät, ovat tärkeä yhteisöä koossa pitävä voima. Ne suojelevat työntekijöitä ylikuormitukselta ja helpottavat perheiden ja ystävien yhteisen ajan löytymistä sekä mahdollistavat kansalaisyhteiskunnan toiminnan.

On järjetöntä, jos ei ole varaa käydä töissä.

Osaamisen ylläpito ja kehittäminen ovat edellytys Suomen kilpailukyvyn säilymiselle. Pulaa on etenkin ammatillisista osaajista. Ammatillinen opetus pitää resursoida riittävästi ja oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksia on kehittävä. Monissa ammateissa taidoilla on enemmän merkitystä kuin tutkinnoilla. Työelämässä edellytetään yhä enemmän jatkuvaa oppimista. Aikuisopiskelun edellytyksiä on edelleen parannettava muun muassa täydennys- ja muuntokoulutuksia lisäämällä sekä laajentamalla järjestelmiä osaamisen todentamiseksi osaamis- ja taitokorteilla.

Tarvitsemme paremmin resursoituja ja tarpeita vastaavia työvoimapalveluita, jotta jokainen työtön voidaan kohdata yksilöllisesti. Työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus on nykyisellään usein heikkoa.

Kristillisdemokraattien talouslinjauksia tulevalle hallituskaudelle:

- Toimet velkaantumisen ja kestävyysvajeen taittamiseksi on aloitettava välittömästi. Velkaantumisen ja kestävyysvajeen taittamiseksi tarvitaan pitkäjänteinen tiekartta.
- Hyvinvointi ja osaaminen on talouden edellytys. Pidetään huoli koulutuksen laadusta ja saatavuudesta kaikilla opintoasteilla koko maassa.
- Nostetaan TKI-rahoituksen tasoa kohti 4 prosentin osuutta BKT:sta ja kehitetään TKI-verovähennysmallia.
- Parannetaan kasvuyritysten edellytyksiä.
- Lisätään osatyökykyisten mahdollisuuksia työelämään osallistumiseen.
- Helpotetaan eläkeläisten osallistumista työelämään verotusta keventämällä.
- Kevennetään pieni- ja keskituloisten työn verotusta.
- Kehitetään verotusta terveysperusteiseen suuntaan. Verotuksen pidemmän aikavälin suunnan tulee olla pois työn verotuksesta kohti haittojen verottamista.
- Otetaan käyttöön kuljetusalaa tukeva ammattidiesel -järjestelmä.
- Lisätään paikallisen sopimisen edellytyksiä työlainsäädäntöä uudistettaessa.
- Parannetaan yksinyrittäjien asemaa esimerkiksi ottamalla käyttöön Viron mallin mukainen yrittäjätili.
- Parannetaan Suomea investointiympäristönä mm. resursoimalla lupapalvelut paremmin.
- Uudistetaan yrittäjäeläkejärjestelmää huomioimalla yrittämisen vapaus ja riittävä sosiaaliturva.
- Pidetään kiinni yhteiskunnan viikkorytmistä, ml. sunnuntailisät.

2.1. Kannustava perusturva

Sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä siten, että työn vastaanottaminen on joka tilanteessa kannattavaa. Kannatamme sosiaaliturvan säilyttämistä syyperustaisena ja vastikkeellisena. Valitettavasti sosiaaliturvassa on edelleen kannustinloukkuja, jotka pahentavat työvoimapulaa ja syrjäyttävät työelämästä. KD on 2018 julkaissut Kannustava perusturva -mallin, jossa on edelleen ajankohtaiset suuntaviivat sotu-uudistukselle kohti yhtä yleistukea, joka joustaa nopeasti elämäntilanteen muuttuessa. Tukea on voitava hakea yhdeltä luukulta nykyisen sirpaleisen ja byrokraattisen tukiviidakon sijaan. Palveluihin ohjausta pitää kehittää.

On järjetöntä ylläpitää kannustinloukkuja.

Köyhyys ja osattomuus on kasvava ongelma, jota perustarvikkeiden hintojen nousu ja talouden taantuma pahentavat. Lapsiperheköyhyys koskettaa 100 000 lasta. Ruoka-apuun turvautuu noin 200 000 ihmistä vuosittain. Erityisesti pienituloisten sekä paljon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita käyttävien ikääntyneiden kansalaisten asema on heikentynyt.

Liian moni pitkäaikaissairas tai eläkeläinen pohtii, ostaako ruokaa vai lääkärin määräämät lääkkeet. Asumisen kalleus ja asunnottomuus ovat ongelmia erityisesti isoissa kaupungeissa. Useat etuudet ovat jääneet inflaation jalkoihin. Indeksikorotuksia perusetuuksiin on voimakkaan inflaation aikana tehtävä riittävän usein.

Toimenpiteet:

- Kehitetään sosiaaliturvajärjestelmää vaiheittain kohti yhtä yleistukea.
- Uudistetaan asumistuki. Palautetaan mm. opiskelijoiden erillinen asumistuki.
- Puretaan sosiaaliturvan kannustinloukut: korotetaan mm. työttömyysturvan ja ulosoton suojaosia, poistetaan alaikäisten lasten tulojen vaikutus vanhempien toimeentulotukeen.
- Kannustetaan työelämään palaamiseen porrastamalla ansiosidonnainen työttömyysturva ja ulotetaan se kaikille.
- Parannetaan osatyökykyisten mahdollisuuksia työllistyä palkkatuella yrityksiin ja yhdistyksiin yhtäläisesti.
- Seurataan perustarvikkeiden hintakehitystä ja tehdään sosiaalietuuksiin indeksikorotuksia tarvittaessa useammin.
- Huolehditaan eläkkeiden ostovoiman säilymisestä.
- Korotetaan eläketulovähennystä ja työssäkäyvien eläkeläisten työtulovähennystä.
- Helpotetaan velkajärjestelyyn pääsemistä.
- Pikavipeille on saatava tehokas sääntely.
- Varmistetaan ruoka-apua jakavien järjestöjen pysyvä perusrahoitus.

2.2. Koko maa mukana

Hyvällä aluepolitiikalla pidetään Suomi elinvoimaisena ja kehittyvänä. Päätöksenteossa on pystyttävä huomioimaan alueelliset erityispiirteet. Haluamme torjua alueiden ja ihmisryhmien jakautumista ja eriarvoistumista pitämällä koko maan mukana. Metropolialue, seutukunnat ja maaseutu tukevat toisiaan, eikä vastakkainasettelulle ole tarvetta.

Erilaisia keinoja tarvitaan eri alueilla, koska haasteetkin ovat erilaisia. Isoilla kaupungeilla haasteita ovat muun muassa asumisen kalleus sekä tästä johtuva asunnottomuus, maahanmuuttajavoittoisuudesta seuraava segregaation kasvu, huumeiden käyttö sekä jengiytyminen. Kaupungeissa liian tiiviistä rakentamisesta on päästävä eroon: lähiluonto ja puistot on säilytettävä lisäämään luonnon hyvinvointia ja terveyttä edistävää vaikutusta. Kasvukeskukset ja taantuvat alueet tarvitsevat erilaista asuntopolitiikkaa.

Maaseudulla ja seutukunnissa on varmistettava asukkaille tärkeät palvelut, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut sekä päivähoito- ja kouluverkot, samoin infran kunto ja tietoverkko- ja liikenneyhteyksien säilyminen. Haja-asutusalueiden työssäkäyntiä ja asumista helpotetaan muun muassa sähköveron porrastuksella ja työmatkavähennyksellä.

On järjetöntä rakentaa Suomi kahteen tai kolmeen kertaan.

Soteuudistuksen myötä yli puolet kuntien vastuista ja verotuotoista siirtyy uusille hyvinvointialueille. Vähennykset kohdistuvat valtionosuuksiin sekä kunnallisveron ja yhteisöveron tuottoon. Seutukaupunkien haasteena ovat usein ns. puolisotyöpaikkojen löytyminen eikä sote-uudistus saa siirtää työpaikkoja enenevästi maakuntakeskuksiin. Maakuntavero eriyttäisi alueita entisestään, ja lisäisi verotaakkaa. Kuntien vastuulle jäävistä tehtävistä erityisesti hyvinvoinnin edistäminen vaatii onnistuakseen lisäresursseja. Kuntarahoituksessa on huomioitava investointitarpeet esimerkiksi koulu- ja päiväkotirakennuksiin.

Toimenpiteet:

- Porrastetaan sähkövero alueittain.
- Korotetaan ja laajennetaan yritysten kuljetustukea.
- Käynnistetään alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu.
- Pidetään tie- ja tietoliikenneverkot kunnossa koko maassa.
- Tuetaan maaseudun työssäkäyntiä ja yrityksiä laskemalla polttoaineiden verotusta.
- Ajantasaistetaan etätyöhön liittyvää lainsäädäntöä mm. työtapaturmavakuutuksen osalta.
- Varmistetaan kohtuuhintainen asuntotuotanto mm. ARA-tuotantoa lisäämällä ja MAL-sopimuksia seuraamalla.
- Otetaan lähiöiden kehittäminen kaupunkikehityksen kärkeen: noin 1,5 miljoonan suomalaisen arki on lähiöissä.
- Ylläpidetään monimuotoista asuntotuotantoa ja ehkäistään alueiden väestön eriytymistä.

2.3. Väylät kuntoon ja liikenne sujumaan

Toimiva tie- ja rautatieverkko mahdollistaa koko Suomen pitämisen elinvoimaisena. Hyvä liikenne on turvallista ja ympäristöä säästävää. Suomi on harvaan asuttu ja etäisyydet ovat pitkiä. Henkilöauto on monelle perheelle käytännössä välttämättömyys. Tuemme henkilöautoliikenteen käyttövoiman uudistumista päästöttömäksi. Emme kannata joidenkin käyttövoimaratkaisujen kategorista kieltämistä.

Yhteiskunnan toimivuuden kannalta ihmisten ja palveluiden etäisyys matka-ajassa on tärkeämpää kuin kilometreissä mitattuna. Yhteiskuntarakenteen hajanaisuus ei haittaa, jos siirtyminen paikasta toiseen on nopeaa ja sujuvaa. Työmatkaliikenteen sujuvuuteen panostamisella laajennetaan työssäkäyntialueita. Tässä erityisesti raideliikenteen kehittäminen on avainasemassa.

Joukkoliikennettä Suomessa on lisättävä ja kehitettävä asukkaita kuunnellen. Suuntaviivoja Suomen tie- ja raideliikenteen tulevaisuudelle on hahmoteltu parlamentaarisessa 12-vuotisessa liikennesuunnitelmassa.

Kevyen liikenteen verkkoa on laajennettava ja sen turvallisuuteen kiinnitettävä enemmän huomiota. Taajamissa pyöräily tai kävely on paitsi ekologista, myös matka-ajassa mitattuna usein järkevää verrattuna oman auton käyttöön.

On järjetöntä antaa Suomen tieverkon rapautua.

Teiden 1,5 miljardin korjausvelkaa on kurottava päättäväisesti umpeen. Se mikä tänään jää korjaamatta, tulee huomenna entistä kalliimmaksi. Nyt Suomen tiestö rapautuu hurjaa vauhtia.

Toimenpiteet:

- Kehitetään joukkoliikennettä ja kevyttä liikennettä.
- Laaditaan tie- ja rautatieinfran korjausvelan umpeen kuromiseen tiekartta.
- Edistetään laivaliikenteen kehitystä koko rannikolla.
- Alueellinen lentoliikenne on turvattava maakuntien elinvoiman ylläpitämiseksi.
- Kehitetään työmatkavähennystä.
- Poistetaan dieselajoneuvoilta käyttövoimavero, mikäli hintaeroa bensiiniin ei enää ole.

3. Kriisinkestävä Suomi

Globaalisti verkottunut maailma on monin tavoin haavoittuva. Suomi ei ole turvassa ilmiöiltä, jotka alkavat toiselta puolelta maapalloa. Elinympäristöjen heikentyminen, ilmastonmuutos ja konfliktit kriisiyttävät yhteiskuntia. Toisaalta vaikeudet voivat myös yhdistää. Yhteistyöllä yhteiskunnat ovat selvinneet äärimmäisistäkin haasteista.

Ukrainan sota on herättänyt suomalaisia omavaraisuuden ja ennalta varautumisen merkitykseen. Varautumisessa on keskeistä kokonaisturvallisuusajattelu, yhteiskunnan eri toimijoiden saumaton yhteistyö sekä arjen taidot, kotitalouksien oma varautuminen ja ihmisten yhteenkuuluvuuden kokemus.

KD on esittänyt sata keinoa ruokaturvan, kriisinkestävyyden ja huoltovarmuuden parantamiseksi.

3.1. Elinvoimainen maatalous – ruokaa omasta maasta

Maatalous ei ole vain elinkeino, se on elinehto. Globaalit ruokamarkkinat ovat alttiita häiriöille ja keinottelulle. Kotimainen ruoantuotanto on tärkeä osa itsenäisen valtion turvallisuutta, sitä ei saa päästää näivettymään. Kerran alas ajettua tuotantoa on vaikea käynnistää uudelleen.

Suomi tarvitsee mekanismin, jolla turvataan alkutuottajan osuus ruoan hinnasta. Maatalous on kamppaillut kannattavuuskriisin kanssa pitkään. Sodan myötä polttoaineiden, lannoitteiden, sähkön ja muiden tuotantopanosten hinnat nousivat räjähdysmäisesti. Viljelijöiden saamat tuottajahinnat laahaavat perässä. Maataloudelle ei pidä asettaa lisäkustannuksia tuovia toimenpiteitä, kuten päästövähennysvaateita, ilman lisärahoitusta.

On järjetöntä ajaa maatilat konkurssiin ja rapauttaa kotimainen ruoantuotanto.

Ruokaturva on nostettava takaisin maatalouspolitiikan keskiöön. Suomessa sovelletaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. EU:n maatalouspolitiikan joustamattomuus kostautuu tilojen konkursseina ympäri Eurooppaa. Iso osa maataloustuista valuu muille kuin ruokaa tuottaville tiloille. EU-politiikkaan pitää vaikuttaa aktiivisemmin ja aikaisemmassa vaiheessa.

Kaikesta huolimatta suomalainen maatalous on innovaatioala, joka on uudistunut monta kertaa historian aikana. Maatalousyrittäjille on annettava mahdollisuus ja näköala tulevaisuuteen, jotta myös nuoremmat uskaltavat valita viljelyn ammatikseen. Uusia mahdollisuuksia tarjoutuu liittyen esimerkiksi uusiin kasvilajikkeisiin ja tuotantosuuntiin, älymaatalouteen, biokaasun talteenottoon, elintarvikevientiin ja luomuviljelyyn. Nälkä kasvaa maailmassa ja Suomen rooli globaalin ruokaturvan takaajana voi tulevaisuudessa olla nykyistä paljon suurempi.

Kaikki taloudellinen toiminta pohjaa lopulta luonnonvaroihin. Biotalouden merkitys on Suomelle edelleen suuri, ja alassa on paljon potentiaalia. Ympäristönsuojelu ja omavaraisuuden parantaminen tukevat toisiaan. Esimerkiksi luomuviljely vähentää riippuvuuttamme ulkomailta tuoduista lannoitteista ja torjunta-aineista.

Jatkamme työtä eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tuotantoeläinten pahoinvoinnin riski kasvaa, jos viljelijät voivat huonosti. Julkisissa hankinnoissa tulee tuontituotteilta edellyttää vähintään Suomen tasoisia ympäristö- ja eläinten hyvinvointistandardeja.

Toimenpiteet:

- Tuetaan maatiloja yli akuutin kustannuskriisin mm. energiaveron palautuksin.
- Poistetaan maatalouden tuotantorakennusten kiinteistövero.
- Perustetaan Ilmastopaneelia vastaava kansallinen ruokapaneeli.
- Edistetään kotimaisuutta ja reiluutta julkisissa ruokahankinnoissa. Suositaan lähiruokaa ja paikallisia yrittäjiä.
- Luodaan kustannusindeksi, joka takaa tuotantopanosten hintojen nopean siirtymisen tuottajahintoihin.
- Päivitetään elintarvikemarkkinalakia ja tarvittaessa kilpailulakia, jotta tuottajan asema elintarvikeketjussa paranee.
- Vaikutetaan EU-politiikkaan aktiivisemmin: ruokaturva on palautettava yhteisen maatalouspolitiikan keskiöön.
- Siirretään tukijärjestelmän painopistettä ruokaa tuottavaan maatalouteen.
- Lisätään kannusteita tilusjärjestelyihin.
- Parannetaan Suomen valkuaisomavaraisuutta.
- Lisätään luomuviljelyn osuutta.

3.2. Energiaa kotimaisesti ja ekologisesti

Energiakriisi koettelee kotitalouksia, yrityksiä, julkisyhteisöjä ja EU:ta. Jokaisen pitää pystyä lämmittämään oma kotinsa. Samalla kun mietimme omaa energiankulutustamme, on varmistettava, ettei kenenkään koti mene kylmäksi energian puutteen vuoksi ja että arjen sähkölaskuista selvitään.

On järjetöntä luopua kotimaisesta energiasta.

Energiapolitiikan suunta on oltava kohti kotimaista, fossiilitonta energiaa. Yhteiskunnalliset ratkaisut eivät saa viedä meitä ojasta allikkoon, jossa riippuvuus venäläisestä fossiilienergiasta vaihdetaan riippuvuuteen sähköverkkojen häiriöttömästä toiminnasta, tuulen voimakkuudesta ja kiinalaisesta teknologiasta. Energiaverkkojen toimintavarmuus on varmistettava joka tilanteessa. Kaikkia munia ei pidä laittaa samaan koriin!

Toimenpiteet:

- Jatketaan jakeluvelvoitteen alennusta akuutin energiakriisin yli.
- Edistetään biokaasutuotantoa ja vapautetaan omaan käyttöön tuotettu biodiesel ja biokaasu valmisteverosta.
- Puolustetaan EU:ssa kestävän bioenergian käyttöä osana energiapalettia.
- Säilytetään jäljellä oleva turvetuotantokapasiteetti ja tarjotaan tuottajille pysyvät tuotantosopimukset Huoltovarmuuskeskuksen kanssa.
- Vahvistetaan energia- ja tietoliikenneverkkojen sekä niiden ohjausjärjestelmien turvallisuutta ja toimintavarmuutta.
- Edistetään omakotitalojen, maatilojen ja muiden kiinteistöjen hajautettua energiantuotantoa, mukaan lukien asuntojen varaavat tulisijat.
- Pidetään polttoaineiden verotus kohtuullisena.
- Edistetään uusia energiaratkaisuja, mukaan lukien pienet modulaariset ydinvoimalat ja uusitaan ydinenergialaki.
- Laaditaan kansallinen vetystrategia vetytalouden vauhdittamiseksi.
- Tuulivoimatuottajia on kannustettava säätövoimaratkaisujen rakentamiseen ja velvoitettava osallistumaan verkkoinvestointien kustannuksiin Tanskan mallin mukaisen tuottajamaksun avulla.

3.3. Sisäinen turvallisuus tarvitsee tekijänsä

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat yhä tiiviimmin osa kansallisen turvallisuuden ja varautumisen kokonaisuutta. Kokonaisturvallisuudesta ja turvallisuuden eri toimijoiden yhteistoiminnasta on huolehdittava kaikilla tasoilla. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaa myös yhteiskunnan yhtenäisyys, yhteenkuuluvuuden tunne ja perusturvallisuus.

On järjetöntä, jos Suomessa pitää pelätä ulkona liikkumista.

Sisäisen turvallisuuden toimijoiden rahoitustaso on korjattava pysyvästi. On mahdotonta suunnitella ja kehittää toimintaa pidemmällä tähtäimellä, jos rahoitusta joudutaan jännittämään joka vuosi. Nykyisin työntekijävajetta on lähes kaikissa tehtävissä pelastustoimesta hätäkeskuspäivystäjiin. Poliisien työmäärää lisäävät muun muassa tapausten monimutkaistuminen, jengiväkivallan lisääntyminen, huumerikollisuus, kansainvälistyminen sekä lainsäädäntömuutokset. Rajavartiolaitoksen toiminnalle Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen mukanaan tuomat muutokset ovat asettaneet uusia haasteita.

Pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueille ei saa heikentää toimintaedellytyksiä. Muun muassa palvelutasopuutteista, varallaolojärjestelmän muutostarpeista sekä kalustehankinnoista koostuvaa rahoitusvajetta on kurottava umpeen. Toimintavalmiuden saattaminen pelastuslain edellyttämälle tasolle edellyttää sekä päätoimisten työntekijöiden että sopimuspalokuntalaisten merkittävää lisäystä.

Kyber- ja informaatiovaikuttamisen torjuntaan tarvitaan eri viranomaisten saumatonta yhteistyötä. Sama pätee kriiseihin varautumiseen ja yhteiskunnan toimintakyvyn varmistamiseen häiriötilanteissa.

Toimenpiteet:

- Varmistetaan riittävä, pitkäjänteinen rahoitus kaikille sisäisen turvallisuuden viranomaisille.
- Nostetaan poliisien määrää vähintään 8000 poliisin tasolle.
- Varmistetaan, että Rajavartiolaitoksella on riittävät valmiudet varautua uusiin uhkiin, laajamittainen maahantulo mukaan lukien. Rakennetaan itärajalle raja-aita vastaamaan hybridivaikuttamiseen.
- Varmistetaan pelastustoimen rahoitus osana hyvinvointialueiden rahoitusta.
- Varmistetaan säädöksin pelastusalan työntekijöiden hyödyntäminen hyvinvointialueella esimerkiksi ympärivuorokautisen kotihoidon tukitehtävissä.
- Lisätään pelastusalan koulutuspaikkoja.
- Lisätään 80 henkilötyövuotta hätäkeskuksiin.
- Korotetaan oikeudenhoidon perusrahoitusta, jotta oikeusturva ei vaarannu tapausten venymisen vuoksi.
- Kovennetaan väkivaltarikosten ja muiden vakavien rikosten rangaistusasteikkoa ja arvioidaan tarvetta lainsäädännön tiukennuksille jengirikollisuuteen puuttumiseksi.
- Jaetaan joka kotiin kriisivarautumisopas.
- Vahvistetaan kokonaisturvallisuuden rakenteita ja toimijoiden välistä koordinaatiota.

3.4. Maahanmuuttoa vastuullisesti

Kristillisdemokraattien tavoitteena on hallittu, mutta oikeudenmukainen ja inhimillinen maahanmuuttopolitiikka. Suomi tarvitsee työntekijöitä ja vuorovaikutusta kansainvälisesti. Yhä useammalla perheellä on kaksi kotimaata. Suomalaiset osaavat myötäelää toisten ihmisten hätää, kuten nähtiin Venäjän hyökätessä Ukrainaan. Pystymme osaltamme tarjoamaan turvaa hädässä oleville.

Työperusteisen maahanmuuton malli vaatii kehittämistä. Huippuosaajien maahantuloa on helpotettava nopeuttamalla lupaprosesseja. Arjen ja viranomaisasioiden hoitamisesta on tehtävä alusta asti sujuvaa Suomeen saapuvalle työntekijälle tai opiskelijalle. Opiskelijoita on kannustettava jäämään Suomeen töihin myöntämällä valmistuneille opiskelijoille automaattisesti työlupa. Työvoiman saatavuusharkintaa on asteittain purettava.

Matalapalkka-aloille tulevista maahanmuuttajista ei saa syntyä Suomeen uutta halpatyövoimaluokkaa. Se ei ole eettistä eikä sosiaaliturvamenojen kannalta kestävää. Vaikka kestävyysvajetta ja työvoimapulaa paikkaamaan tarvitaan myös muualta tulevia, pitää ensisijainen ratkaisu olla, että useammat Suomessa jo asuvat saadaan töihin.

Turvapaikka- ja pakolaispolitiikan perusta on jokaisen ihmisen yhtäläinen ja ehdoton ihmisarvo. Suomen on suunnattava apunsa sitä kipeimmin tarvitseville. Siksi kannatamme kiintiöpakolaisjärjestelmän hyödyntämistä ensisi-

jaisena turvan tarjoamisen keinona. Turvapaikkapolitiikka vaatii pitkällä tähtäimellä uudistamista kansainvälisesti. Ei ole väärin lähteä hakemaan parempaa elintasoa, mutta kansainvälisen suojelun järjestelmää ei ole luotu väyläksi siihen.

Tarvitaan parempaa kotouttamista ja porkkanoita kotoutumiseen, jotta eri syistä muualta Suomeen muuttavat löytävät paikkansa yhteiskunnassamme. Huonosti hoidettu maahanmuutto ja laittomasti maassa oleskelevien määrän kasvu johtavat usein lieveilmiöihin. Ruotsin virheiden välttämiseksi on asuntopolitiikalla ehkäistävä alueellista keskittymistä. Jengiytymistä ja kotoutumattomuutta estetään parhaiten osallisuudella: jokainen Suomeen eri syistä muuttava tarvitsee ystäviä ja kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan. Tässä kolmannella sektorilla on paljon annettavaa.

On järjetöntä kotouttaa maahan tulleet sosiaaliturvalle ja jättää työntekijät byrokratian rattaisiin.

Kielitaito ja koulutus ovat avain työmarkkinoille. KD esittää työmarkkinatukeen kielilisää, joka kannustaa nopeaan suomen tai ruotsin kielen oppimiseen ja palkitsee siitä. Myös maahanmuuttajataustaisten lasten koulunkäynnin tukeen on kiinnitettävä huomiota ja vanhempien kielitaitoa ja koulutustason nostamista on tuettava. Maahanmuuttajien aiempi koulutus ja osaaminen on hyödynnettävä nykyistä paremmin: on tuettava tietojen ja taitojen päivittämistä suomalaiseen työelämään soveltuviksi.

Vaalimme suomalaista kulttuuriperintöä ja arvoja. Hyvä maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka tukee sopuisaa yhteiseloa ja antaa tänne muuttaville eväitä ymmärtää suomalaista yhteiskuntaa. Vastakkainasettelua on pyrittävä välttämään ottamalla huomioon yhteiskunnan kantokyky sekä tukemalla eri taustoista tulevien ja eri tavalla ajattelevien välistä dialogia ja esimerkiksi uskontolukutaitoa.

Toimenpiteet:

- Nopeutetaan oleskelulupaprosesseja.
- Myönnetään Suomessa valmistuneille opiskelijoille automaattinen työlupa.
- Luodaan työmarkkinatuen kielilisällä porkkana työllistymiseen ja kielen oppimiseen.
- Hyödynnetään maahanmuuttajien aiempi koulutus ja osaaminen paremmin
- Tehostetaan maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulunkäynnin tukea.
- Sujuvoitetaan tutkintojen tunnustamisen ja rinnastamisen menettelyjä ja kohtuullistetaan kustannuksia.

3.5. Ympäristö ja ilmasto edellyttävät tekoja

Elämä maapallolla on mittaamattoman suuri ihme. Kristillisdemokraatit suhtautuvat ilmastonmuutokseen, biodiversiteettikatoon ja elinympäristöjen pilaantumiseen vakavasti. Tulevilla sukupolvilla on oikeus elämään, puhtaaseen ravintoon ja luonnon kauneuteen. Luonnon kunnioittamisessa on kyse myös arvoista ja elämän tavoitteista. Hyvä luontosuhde syntyy kodeissa, kouluissa ja harrastuksissa, alkaen omasta pihasta ja lähimetsästä, ostoksista ja roskakorista.

KD lähtee ympäristönsuojelussa liikkeelle lähivastuun periaatteesta: vastuuta ei voi ulkoistaa ylikansallisille toimijoille. Rajat ylittäviin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen on vastattava maiden välisellä yhteistyöllä. Paikallisilla asukkailla on lähiympäristönsä suojeluun suurin intressi ja osaaminen. On tärkeää ottaa paikallisten mielipide huomioon myös esimerkiksi kaivoskysymyksissä.

On järjetöntä tuhota lähiluonto.

Euroopan unionilla on merkittävä rooli ympäristönsuojelun standardien asettajana. Kieltämällä esimerkiksi haitallisten kemikaalien käyttö EU:n alueella voidaan ympäristön tilaan vaikuttaa globaalisti. Globaalisti jopa miljoonaa eliölajia uhkaa sukupuutto, etenkin tropiikissa. Suomi ja EU voi torjua tropiikin lajikatoa muun muassa vähentämällä entisestään soijarehun ja lihan tuontia. EU:n maatalouspolitiikan viherryttämisohjelmien vaikutukset ympäristölle ja biodiversiteetille ovat sen sijaan olleet ristiriitaisia.

Kestävä kehitys on taloudellista, ekologista, sosiaalista ja kulttuurillista. Myös köyhillä mailla on oikeus kehitykseen. Kehitysyhteistyön avulla Suomi tukee kehittyvien maiden ympäristönsuojelua, ruokaturvaa ja sopeutumista ilmastonmuutokseen. Saasteet eivät tunne rajoja. Elinympäristöjen puhtauteen, kemikalisaatioon ja torjunta-aineiden käyttöön samoin kuin eläinten oikeuksiin täytyy kiinnittää enemmän huomiota, myös globaaleissa kauppaneuvotteluissa. Kemikaalien vaikutuksia ja säilyvyyttä luonnossa on vaikea ennustaa.

Itämeren rehevöityminen on saatava loppumaan. Ympäristöjen saastuminen on saatu Suomessa merkittävästi vähenemään ja esimerkiksi sisävesistöjen tila on parantunut määrätietoisen työn tuloksena. Myös muiden Itämeren ympärysmaiden on otettava maatalouden ja kalankasvatuksen päästöjen vähentäminen tosissaan. Uusia haasteita luo paine lisätä kaivostoimintaa ja esimerkiksi akkuteollisuutta ns. vihreän siirtymän tarpeisiin.

Vastuuta ei saa väistää siirtämällä teollisuutta ja ruoantuotantoa Suomesta ympäristöstandardeiltaan heikompiin maihin. Ilmastonsuojelussa päästöjä on tarkasteltava kokonaisuutena. Hiili- ja biodiversiteettilaskelmissa on huomioitava koko elinkaari ja globaalit vaikutukset. Tulevaisuuden energiaratkaisuissa on otettava huomioon päästöjen lisäksi toimintavarmuus ja omavaraisuus. Ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi on toimittava muutoksiin sopeutumiseksi.

On järjetöntä ajatella, että päästöt vähenevät, jos siirrämme työpaikat, teollisuuden ja ruoantuotannon ulkomaille.

Ilmastonmuutoksen hillinnässä keskeistä on fossiilisten polttoaineiden käytön vähentäminen. Suomi ei saa joutua vauraimpien Euroopan maiden energiapolitiikan virheiden maksajaksi, eikä metsistämme saa tulla Keski-Euroopan teollisuuden kompensaatioreservaatti. Emme kannata ilmastotoimien sosiaalirahaston kaltaisia tulonsiirtoelementtejä. Energia- ja metsäpolitiikan pitää jatkossakin kuulua EU:n jäsenmaiden vastuulle ja päätäntävaltaan.

Suomea ei ole järkeä rakentaa kahteen kertaan. Rakentaminen käyttää puolet maailman uusiutumattomista luonnonvaroista ja synnyttää lähes puolet kaikista jätteistä. Rakentamisessa on kiinnitettävä huomiota elinkaaripäästöihin, korjattavuuteen, sisäilmaturvallisuuteen ja kriisinkestävyyteen.

Metsäpolitiikalla on parannettava metsien monimuotoisuutta. Kannatamme kestävää metsätaloutta ja edistämme metsien ja muiden luontokohteiden vapaaehtoisen suojelun lisärahoitusta.

Elinympäristöjen hoitoon ja suojeluun on panostettava, jotta lajien uhanalaistuminen estetään ja jo uhanalaistuneet lajit palaavat elinvoimaisiksi. Runsaat ja elinvoimaiset eläinpopulaatiot ovat paitsi suojelun tavoite myös metsästyksen edellytys.

Kulutusta tulee suunnata verotuksen ja standardien avulla kestävämpiin, terveellisempiin ja vähemmän saastuttaviin tuotteisiin. Suomella on mahdollisuus olla edelläkävijä ympäristöystävällisten teknologisten ratkaisujen kehittämisessä.

Toimenpiteet:

- Luonnon monimuotoisuus on säilytettävä ja sen köyhtyminen pysäytettävä. Panostetaan elinympäristöjen hoitoon ja suojeluun.
- Kehitetään ympäristölainsäädäntöä muun muassa biodiversiteetin ja öljy- ja kemikaalivahinkojen osalta.
- Pidetään huoli vapaaehtoisen suojelun METSO-, HELMI- ja NOUSU-vesiensuojeluohjelmien resursseista.
- Puolustetaan kaupunkien lähiluontoa.
- Lisätään luonnossa liikkumista koulun arkeen.
- Kehitetään rakentamisstandardeja huomioimaan elinkaaripäästöt, sisäilman laatu ja korjattavuus. Tuetaan rakennusten energiatehokkuutta ja huoltovarmuutta.
- Kohdistetaan kehitysyhteistyömäärärahoja ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, kuten energiateknologiaan ja kestävään ravinnontuotantoon.
- Lisätään ympäristö- ja energiateknologian sekä kestävän maatalouden osuutta kansallisista tutkimus-, kehitys ja innovaatiomenoista.

3.6. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka – yhteistyötä ja vakautta

Korostamme avointa kansainvälistä yhteistyötä turvallisuuspoliittisesti epävakaissa olosuhteissa. Pohjoismaiset yhteistyöelimet, puolustusliitto Nato ja Euroopan unioni ovat Suomen luontaisia vaikuttamisfoorumeja, joissa pystymme edistämään arvojemme mukaista yhteiskuntaa vastavoimana Venäjän ja muiden autoritääristen maiden kansainvälisiä sopimuksia loukkaavalle voimapolitiikalle.

Suomi tukee YK:n peruskirjaan perustuvaa monenkeskistä, sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja on aloitteellinen kansainvälisten kriisien ja konfliktien ratkaisemisessa ja pyrkii toimimaan niiden sovittelijana. On arvokasta, että Suomi toimii tulevina vuosina ihmisoikeusneuvostossa ja Etyj:n puheenjohtajana sekä hakee turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi vahvistaakseen rauhaa ja turvallisuutta globaalisti ja paikallisesti.

Energia- ja kauppapolitiikka ovat myös turvallisuuspolitiikkaa. On huolehdittava eri sektoreilla Suomen strategisesta autonomiasta niin, ettei huoltovarmuutta tai käytettävissä olevia vaihtoehtoja vaarantavaa riippuvuussuhdetta synny. Ruoka, vesi, energia ja lääkkeet pitää taata kaikille kriiseissäkin. Riittävä omavaraisuus näissä on kansallinen henkivakuutuksemme. Energiapolitiikka on pidettävä EU-perussopimusten mukaisesti kansallisessa päätösvallassa. Suomen on varauduttava entistä vahvemmin sähkö- ja tietoverkkohyökkäyksiin ja muihin uudenlaisiin kyber- ja hybridiuhkiin.

Kansalaisjärjestöjen suhteellista osuutta kehitysyhteistyörahoituksesta on kasvatettava. Järjestöt tekevät hyvää ja vaikuttavaa työtä kehittyvissä maissa yhdessä paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Suomella on merkittävää osaamista koulutuksessa, resurssitehokkuudessa, uusiutuvassa energiassa ja humanitaarisissa kriiseissä avustamisessa.

Maamme puolustuksen ydin rakentuu kansalaisten maanpuolustustahdosta, kansallisesta puolustuskyvystä, yleisestä asevelvollisuudesta, kahden- ja monenvälisestä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä Nato-jäsenyydestä. Suomi osallistuu EU:n yhteisen puolustuspolitiikan kehittämiseen ja kansainväliseen kriisinhallintatyöhön. Nato-maana olemme aktiivinen toimija yhteisen puolustussuunnittelun mukaisesti ja huolehdimme erityisesti arktisen ja Itämeren alueen turvallisuudesta.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen ja reservin toimintaedellytykset on turvattava koko Suomessa. Puolustusvoimien strategisista suorituskyvyistä on huolehdittava. Asevelvollisuutta pitää kehittää ja kannustaa yhä useampia naisia suorittamaan vapaaehtoinen asepalvelus.

Toimenpiteet:

- Otetaan käyttöön osittainen verovähennys kehitysyhteistyölahjoituksille kansalaisjärjestöille.
- Edistetään pakolaisuutta koskevien yleissopimusten uudistamista mm. sitouttamalla maat omien kansalaistensa vastaanottamiseen.
- Varmistetaan puolustusmäärärahojen Nato-maiden tavoitetaso 2 prosenttia BKT:sta.
- Ulotetaan kutsunnat koko ikäluokalle ja kannustetaan naisia vapaaehtoiseen asepalvelukseen sekä huomioidaan eri palveluskelpoisuusluokat.
- Selkeytetään eri hallinnonalojen väliset viranomaisprosessit hybridiuhkien ja kyberhyökkäysten varalta. Turvataan kriittisen ict-infran pysyminen kansallisessa omistuksessa ja viranomaisverkko Virven häiriötön toiminta.
- Irtaudutaan jalkaväkimiinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta tarvittaessa käyttöönotettavan pelotevaikutuksen takia.
- Turvataan vapaaehtoisen maanpuolustustyön resurssit ja reservin toimintaedellytykset muun muassa huolehtimalla kattavasta ampumarataverkostosta.
- Vahvistetaan pohjoismaista yhteistyötä osana Naton puolustussuunnittelua. Selvitetään Naton arktisen alueen osaamiskeskuksen sijoittumista Suomeen.

3.7. Euroopan unionin suuntaa selkeytettävä

Muuttunut maailmanpoliittinen tilanne ja erilaiset rajat ylittävät kriisit korostavat eurooppalaisen yhteistyön ja yhtenäisyyden merkitystä. Samaan aikaan koronapandemiasta seurannut sääntöjen venyttäminen on hajottanut unionin yhtenäisyyttä. Lisääntyvä taloudellinen yhteisvastuu ja sääntely vähentävät luottamusta unioniin.

Kristillisdemokraatit tahtovat kehittää unionia itsenäisten valtioiden yhteistyöelimenä. Perustava EU-politiikan linjaero puolueiden välillä on, että toiset haluavat keskusvallan vahvistamista ja yhteisvastuun kasvattamista, kun taas

toiset pyrkivät KD:n tavoin säilyttämään jäsenvaltioiden itsenäisyyttä sekä omaa vastuuta mahdollisimman pitkälle. Unionin pitää keskittyä toiminnassaan niihin asioihin, joissa yhteistyöllä saadaan lisäarvoa kansalliseen politiikkaan nähden eikä puuttua kysymyksiin, jotka ovat kansallisessa päätäntävallassa. Yhteinen tavoitteenasettelu on rajat ylittävissä haasteissa järkevää, mutta jokaisen jäsenmaan pitäisi voida päättää keinoista tavoitteen saavuttamiseksi.

Tahdomme edistää unionissa sosiaalisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävää markkinataloutta, joka parantaa jäsenmaiden kilpailukykyä panostamalla yhteishankkeisiin, joista on selkeää lisäarvoa jäsenmaille, kuten yhteisiin tutkimusprojekteihin ja maiden välisiin infrastruktuurihankkeisiin. Erityisesti Suomen, Euroopan reuna-alueen pienenä valtiona, on mahdollisuus hyötyä 500 miljoonan asukkaan sisämarkkinoista. Sisämarkkinoiden toimintaa on kehitettävä ja sitä koskeva lainsäädäntö päivitettävä. Tästä hyvänä esimerkkinä on digitaalisten sisämarkkinoiden kehittäminen.

Vastustamme jäsenmaiden yhteistä velanottoa. Jokaisen jäsenmaan on tehtävä tarvittavat rakenteelliset uudistukset ja vastattava itse omista veloistaan. EU:n varojen käyttöä on tehostettava, byrokratiaa vähennettävä ja vastikkeellisuutta lisättävä. Talous- ja rahaliitolla on edellytykset toimia kestävästi vain, mikäli jäsenmaat noudattavat vakaus- ja kasvusopimusta sekä perussopimuksia.

On järjetöntä vinguttaa Suomen luottokorttia muiden maiden puolesta.

Sosiaali- ja veropolitiikan on pysyttävä kansallisessa päätäntävallassa. Jäsenvaltioiden on järjestettävä oma sosiaali- ja työttömyysturvansa. Työntekijöiden työskennellessä entistä enemmän muualla kuin kotimaassaan on tähän liittyvät sosiaaliturvan väärinkäytökset estettävä.

Yhteisen maatalouspolitiikan prioriteettina on oltava ruokaturvan turvaaminen. EU:n lainsäädännöllä on varmistettava maataloustuottajien toimintaedellytykset myös unionin pohjoisissa osissa sekä oikeudenmukaiset sopimukset teollisuuden ja kaupan kanssa, jotta tuottajien osuus ei jatkuvasti alene. Metsäpolitiikka on pidettävä kansallisessa päätäntävallassa.

On järjetöntä luopua kansallisesta päätösvallasta.

EU:n tulee sopia jäsenvaltioiden omaa vastuuta korostavasta turvapaikkajärjestelmästä. Emme kannata salakuljetusta kiihdyttävää turvapaikanhakijoiden automaattista jakomekanismia. Rajaviranomaisten yhteistyötä on kehittävä, mutta EU:n rajavalvonta on edelleen pidettävä lähtökohtaisesti kansallisena.

EU:n rakenteellinen puolustusyhteistyö täydentää jäsenmaiden kansallisia puolustuspoliittisia toimia ja Nato-jäsenyyttä. Jokainen jäsenmaa hyötyy siitä, että EU:lla on työvälineet puolustautua kyber- ja hybridivaikuttamiselta.

Euroopan juutalaiskristillistä arvoperintöä on pidettävä arvossa. EU:n on toimittava kaikkialla vapauden, demokratian, ihmisarvon ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. Demokraattinen yhteiskuntajärjestys ja avoin kansalaiskeskustelu on elinehto Euroopan menestykselle.

Toimenpiteet:

- Terävöitetään Suomen EU-vaikuttamista. Muodostetaan Suomen kanta ajoissa ja edistetään tavoitteita yhteistyössä samanmielisten jäsenmaiden kanssa.
- Palautetaan euroalueelle markkinakuri ja no bailout -periaate. Torjutaan tulonsiirrot ja yhteisvelka.
- Torjutaan esitykset, joilla syvennetään luottolaitosten ja valtioiden välistä kohtalonyhteyttä tai lisätään yhteisvastuuta pankkien riskeistä.
- Torjutaan esitykset EU:n toimivallan laajentamisesta.
- Edistetään kansalaiskeskustelua EU:n suunnasta.

Eduskuntavaalit 2.4.2023

VALITSE KD

Ennakkoäänestys 22.-28.3.2023